

BORNHOLMS LANDBRUG & FØDEVARER

Generalforsamlingsberetning 2020

af formanden, gdr. Lars-Ole Hjorth-Larsen, Brogaard

Landbruget er mere end landbruget. Ja, mon ikke. Og derfor glimrende, at helsides annoncer i de landsdækkende aviser fortæller det klart og tydeligt. For hvem bygger den nye stald? Hvem installerer foderanlægget? Hvem modtager høsten? Hvem ordner økonomien? Titusindvis af personer servicerer landbruget og skaber sammenhængskraft. Blot tænker for mange danskere ikke over det. Annoncerne skulle gerne hjælpe.

Det er naturligvis Landbrug & Fødevarer, der står bag initiativet, som fortjener ros. Dét er der som bekendt kommet en ny formand til. Velkommen til dig, Søren Søndergaard. Dejligt og spændende at have en formand, som er klædt på ude i den virkelige verden, som straks understreger kravene til vores omstillingsevne og til de politiske rammer, økonomisk, tidsmæssigt og lovmæssigt. Vi bornholmere ønsker dig alt det bedste på en noget barsk post!

Jeg har også lyst til lige at byde vores nye landbrugsminister Rasmus Prehn, velkommen i stolen. Naturligvis er det meget for tidligt at begynde at give dig karakterer. Men du er sluppet godt fra din entré. En del af det, du har sagt og gjort, er fornuftigt, herunder at vente med at lægge et politisk landbrugsudspil frem, indtil dette er ordentligt gennemdrøftet.

Det er et driftsmæssigt og økonomisk godt år, jeg skal aflægge beretning for. Sådan var det også i fjor, så det er jo ikke så ringe. Men træerne vokser ikke ind i himlen! Det har mange af os vist forståelse for, hvilket blandt andet kan ses af, at vi har mindsket lånekapitalen. Vi ved godt, at det kræver en vis robusthed – også psykisk - at drive landbrug. Det gør det i vores generation, og det gjorde det også i vores forældres, så det stiger os ikke til hovedet at have to virkelig gode år i træk.

Nu skal det at optræde økonomisk fornuftigt naturligvis ikke omsættes til noget, der kunne minde om at være på vej til at gå i stå. For det gælder fortsat, at vækst er sådan et godt udtryk. Dét har vi da også taget til os i virksomhedslandbruget. Vi er glade for at lære nyt, for at få noget til at vokse, for at være innovative og for at drive vores virksomheder endnu hurtigere og mere effektivt fremad. På lidt længere sigt, skal et større engagement så også give et større afkast. Det siger sig selv!

Når vækst er sådan et godt udtryk, hænger det også sammen med, at vækst er helt nødvendigt i en virksomhed, der ønskes fastholdt. Uden vækst står man en dag uden virksomhed. For langt det meste her i samfundet har en tendens til at vokse. Se blot på vores omkostninger. Når der konstant stilles krav om en øget indtjening, da kommer der stort set altid flere indsatsområder i spil. Her vil jeg blot pege på, at organisk, eller indre vækst ikke bør underkendes.

Og verden udvikler sig. Det må vi med vores tidssvarende virksomheder indrette os efter. Det er vigtigt, at vi orienterer os mod det samfund, som vi er en del af. Vores kerneforretning har selvsagt en meget høj prioritering, herunder at vi satser på en høj kvalitet, holder fokus på vores egen forretning, leverer gode resultater, tjener gode penge – i landbrugssammenhæng gerne mange penge. Alt dog gjort sådan, at det øvrige samfund kan se og forstår værdien af det, som vi laver. Dette naturligvis under respekt af, at vores gårde er private virksomheder.

Jeg vil godt give et eksempel på, at verden udvikler sig. Begrebet har godt nok været undervejs længe, for det er efterhånden en del år siden, man første gang mødte det og tænkte, at det er da vist noget luftigt noget. Men det overlevede. Og i dag indgår det som noget helt anerkendt. Det hedder bæredygtighed. I dag er bæredygtighed en helt naturlig prioritet for danske virksomheder, som vist nok har gode forudsætninger for at få det bedste ud af denne globale tendens. Her sidder vi i det praktiske landbrug ude i første geled, men det ændrer intet ved, at vi må tage vores del af ansvaret, når det gælder bæredygtighed. Overhovedet er det vigtigt, at det praktiske landbrug bliver en del af løsningen i stedet for at blive udnævnt til at være en del af problemet.

Fra bæredygtighed går jeg til klima. Men her kort – jeg har ikke så megen plads i den her beretning, og emnet er velbelyst i vores egne medier. Der er noget storslået over det med klimaet. Det er på en og samme tid noget, der både gælder globalt og lokalt. Globalt, fordi det omfatter hele kloden, lokalt, fordi det omfatter hver og en af os, hvis det da ellers skal have nogen mening. Ordentlighed hver dag i det små. Ikke starte bilen, uden at det er vel gennemtænkt, slukke lyset efterhånden i staldafsnittene, ikke for meget tomgangskørsel med traktorerne osv. Ressourcebevidsthed hedder det. Dette hver dag, hver time. Det er såmænd ikke så svært. Men det kræver dog et vist omløb i pæren!

Apropos at være både globalt og lokalt: Dette minder i høj grad om det bornholmske landbrug. Vi producerer i stor udstrækning grisekød og ost til resten af verden, men sammen med meget andet også ingredienser til øens eget forbrug. Dette misforstås somme tider af vist nok overvejende tilflyttere, der mener, at vi skal producere til os

selv. Det er selvsagt noget vrøvl. Der er nemlig ikke tale om modsætninger, tvært imod er der tale om at supplere hinanden til fælles gunst. Altså globalt OG lokalt!

Også når det gælder om at gavne klimaet på den helt store dagsorden, har landbruget meget at byde på. Det går fra at lagre CO2 i jorden, til at fremstille for eksempel flybrændstof. Det sidste kræver megen forskning og virkelig store investeringer. Regeringen fortjener ros for lige at se tiden lidt an for landbrugets vedkommende. Sådan er det ikke med personer, som for enhver pris ønsker afgifter. Heller ikke med de "venlige" mennesker, som er så propfyldte med myter om landbruget. Deres vrangforestillinger om vores virke tegner for dem et billede af en klimaskurk, et billede, der endelig ikke må forstyrres. Selv ser vi frem til at blive en betydelig del af Danmarks klimaløsninger. Det glæder vi os til.

Jeg tager vores tre største produktionsgrene under et: Planternes vækstsæson var god. Vi havde flotte afgrøder. Høsten gik nemt, var tør og stor. Prisen på produkterne har været for opadgående. I efteråret 2020 fik vi etableret gode og robuste vintersædmarker, hvorfor fundamentet er godt for høsten 2021. Vender vi blikket til grisekødet, da toppede noteringen i første kvartal på kr. 14.30. Det satte Corona og ASF i Tyskland imidlertid en stopper for. Noteringen faldt hurtigt og bundede på kr. 9.50. Som en gennemsnitsbetragtning har det dog været et godt år at producere grisekød i. Når det gælder mælkeproduktionen, da er de enkelte producenter i høj grad fokuserede på organisk vækst. Altså på at trimme maksimalt hjemme på bedrifterne, nu, hvor mejeriet er klemt på afsætningen. Vi håber alle, at det vil lykkes for mejeriet at komme tilbage på en bedre afregningspris. Der leveres en stor, daglig indsats i den enkelte bedrift. Så der fortjenes virkelig et bedre afkast.

Jeg sætter meget stor pris på, at der er et godt og tillidsfuldt forhold mellem økologer og alle vi andre, der producerer konventionelt. Det sidste er også en fin produktionsform. Derfor er det lidt træls, når nogle her på øen forsøger at skabe et konstrueret og kunstigt modsætningsforhold mellem de to produktionsformer. Jeg gætter på, at der stikker noget politisk under. For visse politikere tror som bekendt, at de kan skræmme os til at blive økologer. Den dag, det her på øen er en løbende god forretning at anvende den økologiske produktionsform, den dag vil nogle af os sikkert overveje et skifte. Men nok heller ikke før, for man kan lære meget af hinanden uden at skifte produktionsform. Og lige til visse politikere: Det mest klimavenlige landbrug er det nutidige, vidensoptimerede og konventionelle landbrug. Den produktionsform udnytter nemlig ressourcerne mest effektivt.

Jeg bliver somme tider spurgt af interesserede personer, hvordan det egentlig er at sidde som det første led i en kæde, hvor store dele af produktionen går til eksport? Og

svaret: Nu er vi landboer jo ikke nogen, der lige giver op pga. strid modvind ind i mellem! Men det er udmærket spurgt, for vi udgør en art buffer. Der er jo mange, der er i berøring med vores grisekød eller ost, før varen ligger flot udskåret og indpakket ude i Japan. Og al den beskæftigelse, som kød og ost kaster af sig, er fuldt aflønnet hele vejen. Tilbage er ejeren af gården, der skal opsamle alle udsving. Du er strategisk tænkende, du har forretningstalent og gode chefkompetencer, men en forkert disposition kan være fatal for dig. At opbygge vores animalske produktioner kræver et solidt samvirke med banken, kommunen, naboer, landboforeningen og mange andre. Det er udfordrende og samtidig givende!

Hånden på kogepladen: Vi synes virkelig godt om den del af landbrugslivet. At sætte i værk. At se virksomheden trives og vokse sammen med vores stærkt værdsatte og dygtige medarbejdere. For der er tale om en holdindsats, så det forslår. Motivationen er naturligt nok oftest i top. Derfor gælder det om at følge sit personale lige så godt, som det kan gøres. Dette på flere måder. For hvor vil man gerne, at I fortsætter længe i bedriften. I er guld værd.

Det bornholmske landbrug består af meget andet end virksomhedslandbrug, det siger sig selv. Der eksisterer en stor underskov af deltidsbrug, boliglandbrug, rene fritidsbrug og andre kombinationer. Og disse skal bestemt ikke underkendes. De er i høj grad med til at befolke det åbne land, og de giver visse produktionsmuligheder, som det er spændende at have med på paletten, når vi taler landbrug. Så vi indgår alle i den samme familie, hvor der hersker en fornuftig samhørighed – også når det drejer sig om rådgivning fra Kannikegaard. Der tales en del om License to Operate i disse år. Det opfatter jeg som at vælge en facon til gunst for det bornholmske samfund.

Nu vi er ved samfundet vil jeg også runde samspillet med naturen. Vi landboer bor midt i naturen, hver dag vågner vi op til større eller mindre naturoplevelser, det kan være rådyr i haven, flot solopgang, hvid puddersne eller regn og rusk, listen er uendelig. På en og samme gang bor vi både midt i naturen og midt i vores produktionsvirksomhed, hvilket nogle folk har svært at forholde sig til. Jo, for vi er mindst lige så opmærksomme på biodiversitet som dem udenfor landbruget, vi skal blot også have en virksomhed til at fungere og helst give økonomisk overskud hvert år for at videreudvikle.

Vores bestyrelsesarbejde: Foreningen har en bredt sammensat bestyrelse, som fungerer glimrende og er særdeles aktiv. Det er en fornøjelse for mig at lede dette arbejde, og jeg sender hver enkelt af jer min bedste tak!

Thomas, du sidder som øverst chef på Kannikegaard, midt imellem bestyrelsen og alle øvrige medarbejdere. Vi i bestyrelsen har mange idéer og ønsker til rådgivningen, samt til hvordan det hele skal køre. Det er ikke altid lige nemt at navigere i det farvand, imidlertid løser du opgaven på fortrinlig vis og til vores fulde tilfredshed.

Også en stor tak til jer medarbejdere på Kannikegaard. I har leveret en fantastisk indsats i et meget atypisk år, hvor restriktioner pga. Corona har fyldt meget men hvor det til trods, alligevel er lykkedes at få det hele til at spille. Foreningens økonomiske resultat er det bedste nogensinde, og til det fortjener I alle en meget stor tak!

Med de virksomhedslandbrug vi har fået bygget op eller er i færd med at gøre, følger et stort ansvar for ledelse. Der følger også en stor faglig stolthed med, men den kan ikke gøre det alene. Vi skal tvinge os selv til at være gode ledere. Herved forstår jeg, at man skal være saglig, overbevisende og have gennemslagskraft. Og så skal man turde at stille sig op og mene noget klart og tydeligt. Samt naturligvis være klar til at tage et ansvar – og ikke mindst, at turde give et ansvar videre. Derved vokser langt de fleste med opgaven. Ligger ledelse ikke lige for dig, så søg kurser. For ringe ledelse kan tage livet af selv et godt opbygget landbrug. Også her hjælper Kannikegaard gerne.

Det er vigtigt, at erhvervslivet placerer sig fornuftigt i det politiske landskab. Og øen er ikke større end, at det gælder om at trække på samme hammel. Vi har været forvente med, at det offentlige i mange år havde en dygtig borgmester i spidsen, der havde nemt ved at etablere et samarbejde mellem det offentlige og det private erhvervsliv. Nu er der kommet nye folk på posten, velkommen! Derfor har vi i bestyrelsen taget initiativ til at mødes med Thomas Thors og Johannes Nielson med passende mellemrum for at give en gensidig orientering og forsøge at tage udfordringerne i opløbet, inden de bliver til problemer for os. Første møde i år var godt og foregik virtuelt, vi ser frem til at næste møde forhåbentlig kan blive fysisk.

Selvfølgelig giver det stof til eftertanke, altid at være så saglig og faglig som vi som chefer er tilbøjelige til. Gad vide, hvordan vi i det hele taget er at være gift med? Rolig nu! Vi har andet i hovederne end at synge ud, at det bedste i verden er at drive landbrug. Vi indgår dertil ofte i omgangskredse, hvor også ikke landboer hører hjemme. Godt det samme. Overhovedet falder vi såmænd godt ind mange steder. Men som jyderne siger: Det går helt hæderligt, men det kan blive bedre. Kig f.eks. på jeres bogreoler og vurdér, om I nu også har fulgt godt nok med, hvad god litteratur angår, gennem de senere år. Man kan låne, rigtigt. Men det er virkelig skønt at have bøger. I kort form: Tilværelsen er fuld af muligheder, af glæder og af livskvalitet. Fang dem!

Tak for ordet!

Lars-Ole